Сарсын — бука бары быыбарга!

САҺА ОЛОҲ

ҮУРАПЧЫ УЛУУЬУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫНЬЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№№ 152—153. (8260—8261). ☆ 1997 сыл экэлиннэ 27 күнэ. Субуота. ☆ Сааната—1084 солкуобай.

УЧААСТАКТААҔЫ БЫЫБАР КОМИССИЯЛАРЫН САСТААПТАРЫГАР УЛАРЫТЫЫЛАР

3 №-дэх Хатыламаабыт быыбардыыр учаастак:
Драгунова Серафима Семеновна—чилиэн, библиотекарь.

22 №-дэх Хэнтөөрүтөөбү быыбардыыр учаастак:
Старостин Николай Михайлович—председатель, МТС начальнига.

Кузьмин Гаврил Гаврильевич—председатель солбуйааччы, «Күн» кооператив салайааччыта.

29 №-дэх Куоҕалытааҕы быыбардыыр учаастак:
Собакин Семен Семенович—чилиэн, улуустааҕы капитальнай тутуу управлениетын бухгалтера.

Депутат — политик буолуохтаах

Ил Түмэн быйылгы быыбара ордук Саха сирин дьылҕатыгар Россияны кытары сыһыы политическай киэргэн быһылыгынан майгынныыр быыллар буолла. Бу этиибин үтүө кэтэһэ көрөөччүлэр, Россия Государственнай Думатыгар, Правительстволыгар Саха сирин туһунан араас этиилэр кыһыллыбыт ыстаалай ыйыллыбыттарын истэр буоллахтарына, өйдүөхтэрэ. Маныыгы кылгас кэмнэн тылы этэн туран, биллигиҥ уустук кэмэ «ким депутат буолуон сөбүй?» диэн ыйытыыга бэйэм санаабын хаһыат нөҥүө этиэхпин баҕарабын.

Аан бастаан биллэрэ хаһыыга органныгар талбрыгын быһаарыныахпыт. Ил Түмэн эбэтэр парламент биллэрэ биэс кэрдиһиттэн Президент кэккэлэтэн иккис миэстэҕэ турар биллэрэ органа. Аан дойду политическай практикатыгар, дойдулар Конституцияларыгар олоҕуран, ити дойдулары салайар Правительство кэмиэхэ бэс бырыһыанын ыларын көрөн президентскай эбэтэр парламентскай республикалар диэлиэ арахсаллар. Парламент итиннигэ судургутук политическай суоллаах биллэрэ органа.

Бэйэни сүрдэх чаастатын «политика, политическай» диэн тыллары туттабыт эрээри, бу тыл дьиҥнээх суолтатын сатаан сыаналаабат эбиитин дуу диэн ойдобулга кэллим. Бу саналарбын элбэх тыл этэччилэр саналара, эбэтэр быһаччы ыйытыыга эппиэттэрэ биэрэллэр. «Политика» диэн туһуй? Политика диэн государственнай эбэтэр общественнай дьыалалар. Бөдөҥ социальнай бөлөхтөр, кылаастар эбэтэр нациялар, государстволар икки ардыларыгар сыһыан. Политика саҥаны сүрүн дьарыга государственнай тутул, государство сайдыытын сүрүн боппуруостара, хайысхата, стратегията, политическай тактиката. Бу боппуруостарынан дьарыктанар дьон политиктар диэллэр.

Ил Түмэн дьарыга итиннигэ хабаанныыбынан, киниэхэ талыллар депутаттар сиппит-хоппут, дьиҥнэһэ политиктар буолуохтаахтар. Биллээс бу сүһүөҕү киһи үүнүүгэрэ оонньуур сирэ буолбатах. Бу политическай Олимп, бу дойду иннинги сайдыытын, кэскилин быһаарар, кыра киһи мээнэ тарбачыспат ытык ураҕайа.

Биһиги, быыбардааччылар, депутаттары талыыга олус болҕомтолоох буолуохтаахпыт. Парламент бороктуой дьону Президент, Правительстволыы кытары сибээстиир биллээс соҕотох салаата буолар.

Депутаттары талыыга эҥэ-дэҥэ сыһыан, кандидаттар политическай таһымнарын таба сыаналаабат буолуу, бэйэ киһитинэн, бииргэ дойдулааҕынан, аймаҕынан уо.д.а. өйсөлоох көрдөрүүлэргэ олоҕуруу, быыбарга кыттыы бырыһыанын намыһаҕа элбэх дьиксиниилээх элэстэрэ таһаарыыта тиэрдэллэр.

Биллигин политическай охсуһуу сытыырхайбыт, биир сыа биэс сыага тэҥнэһиннит кэмигэр чахчы үрдүк таһымнаах, норуоттар икки ардыларыгар сыһыанга голору эппиэттиир, улуу омуктар тылларын баһылаабыт политик депутат наада.

Мин бу саналаабын киэҥэхэ дааҥны соотвообоппун эрээри, Государственнай Думаҕа кэнсэптиилэри сиһилии иһиллиир, киһи хаһыаттарга политическай ырытаччылары кэтээн көрөр буоламмын, 2000 сылга Чубайс эбэтэр киһи курдук дьоннор Президент буоллахтарына, арааһа, саха омук дьылҕатыгар охсуулаах буолуон сөп курдук дии саныыбын.

Ол иһин Саха сирин киһи көмүскүөлэй диэн боппуруос киһи өйбөр-санаабар сытыытык турар.

И. БАРАШКОВ.

КӨРҮҮ-КОНКУРС ТҮМҮКТЭННЭ

Бу аҥаан эрээри Үөрэхтээһини сылыгар ыытыллыбыт дьаһалларга кыттан, улуус библиотекаларын икки ардыларыгар барбыт көрүү-конкурсу Мырыла библиотеката түмүктээтэ. Ол курдук, ахсыныы 9 күнүгэр бу библиотека (А. А. Титова) оскуола үөрэнээччилэриэхэр «Өрөгөй түгэнэ» оонньууну ыытта.

...Оҥоһоох гэрилиидаларыттан, шардарыттан киэргэтиллибит сцена. Сэттис кылаас үөрэнээччилэрэ төрөппүттэрининн кытыннылар: Павлик Романов ийэтэ Прасковья Дмитриевналыын, Сеня Ершов аҕатыныын Михаил Михайловичтыын, Оля Попова эдьыайынныын Петрова Любовь Дмитриевналыын, Оля Красильникова учууталыныын Дьячковскай Валерий Николаевичтыын, Коля Петров ийэтинниин Оксана Дмитриевналыын, Ася Соловьева аҕатыныын Дмитрий Дмитриевичтиин.

Оонньуу саҕаланыытыгар оҕолор бэйэлэрэ оҥорбут сиһуктарын туттараллар, маныаха Ася Соловьева «Өрөгөй түгэнигэр» анаабыт хоһоонун аахта. Оонньуу «Сулустаах чаас» бырааһылатыныан барда. Барыта түөрт турга күрэхтэстилэр. Бастакы тур саха норуотун таҥалларын суруйааччыларыгар Эллэйгэ, Күннүк Уурастыырапка, Амма Аччыгыйыгар. Суорун Омоллоонго, Эрилик Эристиинэгэ, Семен Сафонов Данилов тарга анаммыт. Кыттааччылар бары да көхтөөх дьон буолан биэрдилэр. Бастакы туртан икки оҕо туораата. Иккис тур. Дьаһык иһиттэн буукубалар түһэллэр. Буукубалартан аат тыллары таһаарыахтаахтарыгар сорудах ылаллар. Үһүс тур Чуранчы улууһуттан тахсыбыт суруйааччыларга анаммыт. Бу турга ус оҕо хаалан кытыннын. Төрдүс турга «остуоруйа» диэн тылтан тыллары таһаарыыга күрэс ыллдьастылар. Бу тур Сеня Ершов уонна Оля Попова икки ардыларыгар барда. Маныаха бу быһаарыылаах түмүк турга Оля Попова элбэх тылы булан, кыайыылааҕынан таҕыста. Онон «Өрөгөй түгэнэ» оонньуу кыайыллааҕар, киниэхэ, Мырыла библиотекарь Александра Александровна Титова «Сонн» магнитофону, туспаҕай олокуулаах чороону, «Өркөн өйдөөх өрөгөй түгэнэ» диплому туттарда.

Биэчэр бүтүүтүгэр олохтоох ырыаһыт Леонид Собакин бэйэтин музыкальнай эҕэрдэтин тиэрта. Улуустааҕы көрүү-конкурс бу бүтэһик кэпиллээгэр тэрээһиннээхтик барбытын болҕотҕоххо наада. Библиотекарь А. А. Титова сүрэн-көтөн элбэх бпрнистэри бухбут, оонньууну ыытарга уотун-күөһүн, кэргэтиттин туспаҕайдык оҥорбут. Маны сэргэ Соловьев орто оскуолатын учууталлара, төрөппүттэрэ, кэпиллээктээри Культура дьаэтин үлэһиттэрэ көҥүл-көмө, өйөбүл буолбуттарын ахтар, киниилэргэ баһылыбалыыр тоҕоостоох.

Л. ЕГАСОВА, УИС библиотекарь.

СОНУННАР

САХА НОРУОТУН АЛБАН ААТТААХ УОЛА

НАМ. Улуус киинигэр саха норуотун үһулуччулаах уола Максим Кирович Аммосов төрөөбүтэ 100 сыла туолуутугар анаалаах үбүлүөй дьаһаллара ере кэтэҕуллуулээхтик бардылар. Үбүлүөйү болҕотөөһүнгэ республикатааҕы тэрийэр комитет председателэ, Саха Республикатын Правительстволын Председателэ Валентин Федоров СР Государственнай Мунньаҕын Республика палататын председателэ Егор Ларионов, М. К. Аммосов кыыһа Лена Максимовна, сиэнэ Максим Владимирович, Эбэҥки автономнай уокурукун инпегубернатора Геннадий Майзига, Таатта уонна Бүлүү улуустарын дьаһалталарын баҕылыктара Василий Кашкин, Анастасия Павлова уо.д.а. кыттыыны ылбыттар.

Бырааһынньык научнай-практическай конференциятын саҕаланна. Конференция кыттыылаахтара М. К. Аммосов олоҕун, үлэтин уонна санаатын сырдаттылар, киин хотугу кыраай экономиката, социальнай уонна культурнай олоҕо сайдыыларытыгар ыытыыта политикатыгар сыана биэрдилэр.

Үбүлүөй кэмпиэр М. К. Аммосов пааматынньыгар ыстоктар ууруллуннулар.

Күн иккис аттарыгар Нам улууһун общественнойын үөрүүлээх мунньаҕа буолла. Сүрүн дакылааты Валентин Федоров оногордо. Дакылаатчыт М. К. Аммосов экономикаҕа, индустрияламмын уонна хаһаайыстыбаннаа боппуруостарга чаҕылхай быһаарыылары ылынар сэдэх дьоҕурдаахтар болҕомтону тарта. Бүтүн бэйиэ, диэтэ киэн, Максим Кирович личнойын ырыпсалдьан көрөбүт, киэн энергиятынан уонна идеяларынан туһана сатыыбыт. Улуус үлэһит дьонугар анаан ыытыллаах мөлдьөттөр иэрдэ истиҥ тылларын эттилэр. Бииргэ дойдулааахтарыгар Лена Максимовна истиҥник махтанна уонна Правительстволтан аҕатын тиһэх күнэригэр уонна нөмүллүбүт сирин чуолкайдаһыныгга ыҥырыахтарын көрдөстө.

СР Президенин сорудаҕынан Валентин Федоров Нам улууһун үтүөлээх дьонугар үрдүк государственнай наҕараадаларын туттарда.

Үөрүүлээх биэтэр улуус уус-уран самодеятельнойын бастыҥ бөрөстабиитэллэрин улахан концерынан түмүктэннэ.

САХА СИРЭ «ХАРА» ИСПИҺЭКТЭН СОТУЛУННА

ДЬОКУУСКАЙ, «Хара» испиһэк баарын туһунан журналистар Государственнай Дума олохтоох бэйэни дьаһанын боппуруостарыгар комитетын председателин солбуйааччы, «Яблоко» фракцията бөрөстабиитэлэ Сергей Митрохинтан биллилэр. Киин ахсыныы 23 күнүгэр пресс-конференция оногордо.

Саха сирэ, диэтэ Москваттан сылдьар мэлдьэт, соторутааҥҥа диэри олохтоох бэйэни дьаһанын боппуруостарын чаһынан федеральнай, ол иһигэр конституционнай, законодательство толору олоххо киирбэт РФ субъиэктарын ахсаанынан баара. Ахсыныы 20 күнүгэр республика бэчээтигэр «Олохтоох бэйэни дьаһанын туһунан» СР сокуона тахсыыта инни улахан суолталаах түмүгү оҥорорго кыаҕы биэрдэ. Бастакытынан, сокуону ылынан республика олохтоох бэйэни дьаһанын суолугар киирдэ. Иккиһинэн, Саха сирэ ити сокуону истигэн субъиэтынан буолла уонна «хара» испиһэктэн таһаарылыннна. Биллигиттэ оннук испиһэккэ Башкортостан, Коми Республиката уо.д.а. хаалллылар.

Ол эрээри республика саҥа сокуона эбии көннөрүүлэри эрэйэр. Быстахтык ыллахха, республиканскай суолталаах куораттарга административнай-территориальнай араарыы, муниципальнай тэриллиилэр кыраныыссаларын уонна үбүлээниилэрин чуолкайдаһыны чаһынан. Ол да буоллар, Госдума депутата саныырынан, сокуону ылыныы—сиэрдээх быһаарыы. Биллигин саҥа талыллар Ил Түмэн депутаттарыгар салгыы үлэлиилэригэр тиэрэ баар буолла.

Куорат таһымнаабы бөһүөлэктэр байэлэрэ туспа муниципальнай тэриллиилээх буолуулларын сатыһа сатыыр буоллахтарына, ол референдумунан быһаарыллыахтаах. Отчоҕо аны олохтоох референдум туһунан сокуон наада, диэн бэлиэтиир С. Митрохин.

Дьокуускай дьаһалтатын саҥа баһылыга талыллыбытын кэннэ саас олохтоох бэйэни дьаһанын органнарыгар быыбардары ыытар наада дуо? Итиннник ыйытыыга Госдума депутата тиэтэйбат сөп, диэтэ. Киин дьаһалта саҥа баһылыгын болоҕочуйатын болдьоҕо түмүктэнэннтин кэтэһэргэ сүбэлээтэ.

СИА.

ОДЬУЛУУННААҔЫ ПОЛИТЕХНИЧЕСКАЙ ЛИЦЕЙ ТӨРҮТТЭММИТЭ 30 СЫЛЫН ТУОЛЛА

УЛАХАН ҮТҮӨЛЭЭХ ҮӨРЭХ КЫҺАТА

Бу үөрэх кыһата 1967 сыл алтынньытыгар Томтолоҕо 4 №-дээх профтехучилище хос салаатын быһыытынан аһыллан бойобуой үлэтин саҕалаабыта. Саҥа аһыллыбыт үөрэх тэрилтэтин иннигэр тыа хаһаайыстыбатыгар ордук наадалаах тракторист, суоппар идэлээх кадрдары иитэн-үөрэтэн таһаарыы соруга турбута. 1969 с. хос салаа быһыытынан тохтоон, Чурапчытааҕы 13 №-дээх профессиональнай училищеҕа кубулуйбута. 1974 с. идэни кытта орто үөрэҕи биэрии үөрэнээччилэри ылыы саҕаламмыта уонна аһыллыаҕыттан саҥа идэҕэ 3559 киһини үөрэтэн республикабыт араас улуустарыгар үлэҕэ ыыталаата. Училище тыа сиригэр баарын быһыытынан, сүрүн болҕомтону тыа хаһаайыстыбатын салааларыгар үлэлиир рабочайдары бэлэмнээһиҥҥэ уурулубута. Ол курдук, училищены араас сылларга үөрэнэн бүтэрэн маннык идэлэри баһылаабыттара: 661 тыа хаһаайыстыбатын бухгалтера, 398 оҕуруот аһын үүннэрээччи, 28 мастер-наладчик, 956 сүөһү үлэтин механизатордара, 23 электросварщик, 376 «С» категориялаах суоппардар, 1063 тракторист, 178 тыа хаһаайыстыбатын бородуукуйатыгар анализ оҥорор лаборантар, 278 тыа хаһаайыстыбатыгар туттуллар электрооборудованиены үлэлэтэр-оҥорооччу электросварщиктар.

Тыа сиригэр олорооччу ыгардас фермаҕа, бааһынаҕа үлэнэн муоҥурданыа суохтаах. Итинник толкуйга олоҕуран, училище кэнники сылларга үлэтин хайысхатыгар саҥа сүүрээннэри киллэрбитэ. Ол курдук, 36 закройщик-портной, 123 баянист-хормейстер, 24 таас туттуу маастардара, 18 продавец, 164 культурнай үлэни тэрийээччи иитиллэн тахсыттара. Саха Республикатын суверенитетын ылыыта сүҥкэн событие буолбута. Училище итиннэ олохтоох дьахталлар бачыгыраан оннук иһээччи ыгарбыттара. Ол курдук, училищены бэйэтин таһаарыытынан таас кыаммыттара сэргэ ааттаах бу сыллартан 1994 сылтан эти-үүтү астааһын маастардарын, алмааһы кырыылааччылары уонна көмүстэн оҥоһуктарга маастардары бэлэмнээн таһаарыы үлэтин саҕалаабыта.

Билиҥҥи бүгүн училище материальнай базата сайдыытыгар, сонтоох иитэр-үөрэтэр кыахтар үөскээһиннэригэр олук уурсубут, бэйэлэрин сыраларын-харалары, билиилэрин харыстаабакка үлэлээбит дьоннору ахтыбыт буолуохпутун сатаммат. Хос салаа эрдэҕинэ икки сыл Попов С. И. салайааччыйдаабыта, кэнники сылларга Трофимов Д. Д., Шишигин А. С., Плотников С. Н., Максимов М. М., Никифоров М. Г. директордаабыттара. Кинилэр быһаччы салайыыларынан уонна коллектив дьаныардаах үлэтин түмүгэр кэнники сылларга бу үөрэх кыһата республика уонна РФ профтехучилищеларын кыттааһыннарыгар ситиһиилээхтик кыттыбыта. 1983 с. республикаҕа 1 миэстэни ылбыта. 1985 с. стахановскай хамсааһын 50 сылын бэлиэтиир куруутунан ССРС Профессиональнай-техническэй үөрэхтээһиҥҥэ Госкомитетын Бочуотунай грамотатынан бэлиэтэммитэ. Кабинетнай үөрэтии эттүллиэтэрэ сыралаах, сылаалаах-соруктаах үлэлэрэ онно үрдүктүк сыаналаммыта: трактор, автомобиль кабинета, нуучча тылын уонна литератууратын кабинета, физика кабинета 1 миэстэлэри ылбыттара. Иитэр-үөрэтэр базата сыллата бөҕөргөөн-тупсан иһиитэ ситиһиллибитэ.

Бу ситиһиилэр төрүттэригэр турбуттара кэнники сылларга училище сайдарын туһугар күүстэрин-күдэхтэрин, өйдөрүн-саналарын түһэн үлэлээбит манныкпедагогическай үлэһиттэр: директоры үөрэтэр-производственнай үлэҕэ солбуйааччылар Кыженкин И. Н. (билигин улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай инженерэ), РСФСР профтехүөрэхтээһинин үтүөлээх учуутала Носов А. В. (Дьокуускайдааҕы тутуу техническэй колледжын методиһа), үөрэх чааһын сэбиэдиссэйдэрэ РСФСР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, ССРС профтех-үөрэхтээһинин туйгуна, билигин биһиги кэккэбитигэр суох Ноговицын М. С., Н. К. Крупская аатынан бириэмийэ лауреата, методист-учуутал, РСФСР профтех-үөрэхтээһинин туйгуна Дьячковская Г. М., республика профтех-үөрэхтээһинин управлениетыгар аттестации уонна лицензирование киинин директора, СР үтүөлээх учуутала Бекенов М. М., РСФСР профтех-үөрэхтээһинин туйгуннара Гуляева Е. П., Никифорова А. А., Колесова Д. Н., Николаев Г. Г., Саввин Н. И. уонна билигин да лицейгэ айымньылаахтык үлэлии-хамсыы сылдьар РСФСР профтех-үөрэхтээһинин туйгуннара Потапов Н. Н., Пудов Д. Д., Антипина А. А., Нестерев А. А., Диодоров С. Д., Ильин Д. Г., училище араас салааларыгар ор сылларга бириниилээхтик үлэлээбит, бэйэлэрин идэлэрин дириҥник баһылаабыт техническэй үлэһиттэр Кыженкина Н. Н., Барашкова У. С., Иванова М. Е., Абрамов Н. И. уо. д. а.

Үөрэнээччилэр уонна үлэһиттэр араас таһымнаах спортивнай күрэхтэһиилэргэ уонна уус-уран самодеятельность фестивалларыгар, көрүү-конкурстарыгар мэлдьитин ситиһиилээхтик кытталлар. Спорду, ырыаны-тойугу кэрэхсээччилэриттэн Диодоров С. Д., Пудов Д. Д., Потапова Т. Е., Сидорова А. Н., Тимофеев Е. Н., Кардашевский М. П. уо. д. а. буолаллар. Лицейгэ кэмэ хаһаайыстыбаны сайыннарыыга араас өрүттээх хайысхаларынан үлэ барар. Ол курдук, сибиинньэни, сылгыны иитиини, бурдугу, ор сыллаах оту уонна оҕуруот астарын үүннэриини дьарыктанабыт.

Хайнык баҕарар үөрэх тэрилтэтэ киэн туттар выпускниктардаах буолар. Биһиги лицейбит эмиэ оннук дьонноордоох: үтүөлээх артисткалар Захарова Р. Я., Чигирева Н. Н., СР үтүөлээх механизатора Дмитриев Н. Н., СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна уонна Государственнай бириэмийэтин лауреата Носов Д. М., «Үлэ Албан Аата» орден кавалера Барашков В. Д. уонна да атыттар. Училищены араас сылларга ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрбиттэр республика улуустарыгар таһаарыылаахтык үлэлии-хамсыы сылдьалларынан биһиги киэн туттабыт.

Билигин рынок ирдэбиллэригэр сөп түбэһиннэрэн, нэһилиэктэр, улуус кэлэр кэскиллэрин учуоттаан, ыччат ортотугар үлэтэ суох буолууну аччатар, киһи социальнай өттүнэн көмүскэллээх буоларын хааччыйар сыалтан лицей бэйэтин үлэтин хайысхатыгар уларытыылары киллэрэр. Ол курдук, СР Президенэ Николаев М. Е. 1995 с. ахсынньы ый 27 күнүнээҕи 635 №-дээх ууураҕар олоҕуран, училище Одьулуунааҕы сельскэй политехническэй лицей диэн буолбута. Билигин итиннэ хайысханан үлэ салгыы сайдан, бу олох иһийах хонуктааҕына СР Правительствотын уураа5ынан үүнэр сыл тохсунньутуттан Одьулууннааҕы политехническэй оскуола-лицей диэн олох саҥалыы структура быһыытынан үлэ барыахтаах. Бу биһиги төрөөбүт улууспут кэлэҕэйки ыччата XXI үйэ ирдэбиллэригэр сөп түбэһэр үөрэхтээх-идэлээх буоларын биһиги киэн туттабыт.

Профтехучилищены бүтэрбиттэр талан ылбыт идэлэринэн салгыы үрдүк үөрэххэ киирэллэригэр ахсаабат кыһамньы уурулар. Училище олохтонуоҕуттан төрөөбүт улууспутугар уонна олохтоох Одьулуун нэһилиэгэр ааҕан албах араас идэлэргэ үөрэтэн-иитэн таһаардыбыт. Билигин улууска үлэлии сылдьар механизатордар уонна да атын идэлээх рабочайдар улахан аҥаардара биһиги училищебытын бүтэрбиттэрэ диир оруннаах. Ол курдук, 30-тан тахса араас идэлэргэ уопсайа 2 тыһыынча кэриҥэ, ол иһигэр Одьулуун нэһилиэгэр 462 киһини үөрэтэн таһаардыбыт. Итинтэн саҥа идэлэргэ (алмааһы кырыылааччылар, көмүстэн оҥоһуктарга маастардар, эттэн-үүттэн бородуукуйаны астааччылар) 82 киһи үөрэннэ.

Билигин баар мэрахаттаҕытан чаҕыйбакка, лицей уонна олохтоох оскуола коллективтара күүскэ биирдэ үлэлэһиилэргэ сүрүн сорук быһыытынан туруорулаар. Билигин бу сыалынан-сорукунан салайтаран, лицейгэ үөрэтэр-иитэр уонна техническэй-хааччыйар үлэлэргэ бэйэлэрин көрүүлэрин-билиилэрин, сатамныларын ууран 80 киһи үлэлии-хамсыы сылдьар. Саҥа тэриллибит структура иннигэр туруоруллубут сыалы-соругу быһаарыыга республика, улуус уонна олохтоох нэһилиэк дьаһалталара, общественноһа күүс-көмө, сүбэ-ама буолуохтара диэн лицей коллективэ эрэнэр.

Түмүккэ биһиги үөрэхпит кыһатын бары бүтэрбиттэри, киин үлэһиттэри, үөрэнээччилэри үбүлүөйүнэн эҕэрдэлиибит.

М. Г. СИБИРЯКОВ,
лицей директора.

САҤА ИДЭЛЭРГЭ

СР Президенэ Николаев М. Е. 1995 сыллааҕы таһаарбыт дьаһалыгар олоҕуран, Правительство уураа5ынан 1997 сыл балаҕан ыйын 1 күнүттэн Одьулууннааҕы профессиональнай-техническэй училище тыа хаһаайыстыбатын политехническэй лицейигэр кубулуйуутуна. Лицей сүрүн сыалынан республика промышленноһыгар үрдүк билиилээх-көрүүлээх олохтоох кадрдары бэлэмнээһин буолар. Бу дьаһалга олоҕуран, 1995 сылтан училище иһинэн үөрэтэр-производственнай комбинат (УПК) тэриллэн үлэтин саҕалаабыта.

Училище үлэһиттэриттэн, нэһилиэк олохтоохторуттан Москваҕа, Санкт-Петербурга ювелир идэтигэр барыта 7, Дьокуускай куоракка алмааһы кырыылыыр идэҕэ 6 киһи аҕал идэлэргэ үөрэнэн кэлэн үлэлии сылдьаллар.

1995-1996 сс. үөрэх дьылыгар үөрэнээччилэр теорияны училище базатыгар, производственнай үөрэҕи Чурапчытааҕы «Алмаз-Индано-Даймонд» заводугар, Дьокуускайдааҕы «Гелиос» УПК-ҕа баһылаабыттара.

Саҥа идэҕэ 52 алмааһы кырыылааччы, 23 ювелирдэ бэлэмнээтибит. Биһиги выпускниктарбыт ылбыт идэлэринэн республика араас тэрилтэлэригэр үлэлии-хамсыы сылдьаллар. Ол курдук, аҥардас алмааһы кырыылааччы идэтин ылбыт 22 киһи билигин Чурапчытааҕы «Алмаз-Индано-Даймонд» заводугар ситиһиилээхтик үлэлии олороллор.

1996 сылтан УПК манныг идэлэргэ үөрэтэр:

Бастакы сылга—алмааһы кырыылааччы уонна ювелир-монтировщик.

Иккис сылга—алмааһы эрбээччи, обдирщик уонна ювелир-гравер.

Үһүс сылга—алмааһы кырыылааччы уонна ювелир-үлэ техник-технолога. Бу идэлэргэ сылын айы үөрэнээччилэр баҕаларынан экзаменнарынан аттестациялаһыы буолар. Ол аата, үөрэнээччи баҕарар буоллаҕына, бастакы эбэтэр иккис курс кэнниттэн идэ ылбытын туһунан докумуон ылан баран производствоҕа үлэлии эбэтэр атын үөрэххэ үөрэнэ барыан сөп.

Быйыл УПК таас дьиэтэ үлэҕэ киирэргэ бэлэм буолла. Манна алмааһы кырыылыыр 28, алмааһы эрбиир 3, алмааска форма биэрэр 2, алмааһы кырыылыыр диискэни оҥорор 7 станок—ювелирдар үөрэнэллэригэр Италия оҥоһуута аныллаах станоктар, оборудованиелар, верстактар туруорулуннулар. Онон бу саҥа идэлэри үөрэтэргэ республикаҕа суох үчүгэй материальнай база тэрилиннэ.

Улуус бары ыччаттарын биһиги лицейбитигэр кэлэн үөрэнэн саҥа идэлэри баһылыыргытыгар ыҥырабыт.

И. И. АНДРОСОВ,
УПК директора.

■

БИҺИЭХЭ КЭЛЭН ҮӨРЭНИҤ!

Лицейгэ Дирин орто оскуолатын бүтэрэн баран ювелир идэтигэр үөрэнэ кэлбиппит. Республика биэс улуустарыттан 17 буолан үөрэхпитин саҕалаабыппыт. Сүрүн предметтэргэ учууталлар Бельде А. Н., Нестеров Н. Н., производственнай үөрэхтээһиҥҥэ маастардар Гуляев А. А., Осипов А. Д., Габышев Б. А. үөрэтэллэр. Группа маастарынан Матвеева Н. Н. үлэлиир. Бастакы курсу бүтэрэрбитигэр ювелир-монтировщик идэтин баһылаабыппыт. Бу үөрэх дьылыгар 12 үөрэнээччи иккис сылбытын хаалан ювелир-гравер идэтигэр үөрэнэ сылдьабыт. Үөрэнэр кабинеттар, ювелирнай сыах ювелир идэтин баһылыырга сөптөөх аныгылыы оборудованиеларынан, инструменнарынан толору хааччылллыахтаахтар. Сахамай үөрүүлээҕинэн буолар үлэҕэ киирэрэ турар үөрэтэр-производственнай комбинат аһыллыыта. Бу идэбитин салгыы сайыннаран, кэлэр үөрэх дьылыгар ювелирнай производство техник-технологын идэтигэр үөрэнэ кэлэр баҕалаахпыт.

Урукку таһынан лицей иһинэн араас дьаһалларга көхтөөх кыттыыны ылабыт. Ол курдук, Үөрэхтээһин сылынан уонна лицей 30 сылын көрсө группалар икки ардыларыгар спорт араас көрүҥнэригэр күрэхтэһиилэр ирдэһиилээхтик бардылар. Уопсай түмүккэ бары көрүҥнэргэ элбэх баалламмыт электрик-водителлэр группалара I, бухгалтердар II, иккис курс ювелирдар группалара III миэстэлэри ылланнар аналлаах бириистэринэн, дипломнарынан наҕараадаланнылар. Уус-уран самодеятельноһы көрүү-конкурска үгүс үөрэнээччи кыттыыны ылла. Конкурс кыайыылааҕынан бастакы курс ювелирдар группалара, II миэстэҕэ иккис курс ювелирдар, III миэстэҕэ электрик-водителлэр группаларын үөрэнээччилэрэ тахсыттылар.

Уопсай дьиэбит сылаас, киэҥ-куоҥ буолан, олорорго, сынньанарга бары усулуобуйа баар. Воспитателларбыт Ефимова У. М., Саввина М. С. уонна уопсай дьиэбит сэбиэтин кыттыылаахтарынан араас дьаһаллар ыыталлаллар. Уопсайбытыгар библиотека, медпункт үлэлииллэр.

Үөрэнээччилэри итии аһылыгынан үчүгэйдик хааччыйаллар. Күнгэ үстэ аһыыбыт. Остолобуой коллективын Собакина М. Е. салайар. Минньигэс астаах поварларга оҕолор махталлара муҥура суох.

Билигин рынок усулуобуйатыгар тыа сирин оҕолоругар үөрэниилэригэр, үлэлииллэригэр ыарахан буолла. Онон хас биирдии идэр киһи хас да идэни баһылыыра—олох ирдэбилэ. Дьэ, ол иһин улуус, республика ыччаттарын биһиги лицейбитигэр кэлэн сөптөөх идэлэргэ үөрэнэргитигэр ыҥырабыт.

Лена ЗАХАРОВА,
лицей үөрэнээччитэ.

КИҺИ УОННА СОКУОН

ХАҺЫАТ АНАЛЛААХ ТАҺААРЫЫТА

ИС ДЫАЛА ОТДЕЛЫГАР

ШТАБ БЫҺААРЫЫЛАРЫ ЫЛЫННА

Ахсынньы 18 күнүгэр улуус ис дьыалаҕа отделын дьиэтигэр СР Ис Дьыалаҕа министерствотыттан подполковник Г. С. Оконешников, улуус дьаһалтатын баһылыга А. А. Шадрин, народнай суут председателэ В. Н. Соловьев, прокурор Е. В. Петров кыттыылаах отдел 1997 сылга ыытыы кэлбит үлэтин отчуотун истии уонна кэлэр сылга үлэ сыалын-соругун быһаарыы мунньаҕа буолла, ыҥырааҕы Саха Республикатын.

Мунньаҕы отдел начальнига майор Г. Г. Алексеев отчуотунан саҕалаата. Онтон кылгастык билиһиннэрдэхэ маннык:

—Билигин баар оперативнай балаһыанньа, ол эбэтэр буруйу оҥоруу быһыыта 1996 сыл сэтинньи ыйыннааҕы түмүгэр холоотоххо 30,9 бырыһыан намтаан турар. Ол курдук, 11 ый түмүгүнэн марахан буруйдар 79-тан 29-ка, киһини соруйан марахаанык өлөрүү 9-тан 4-кэ, ол иһигэр дьиэҕэ-уокка оҥоһуллубута 3-тэн биирэ, эмсэҕэлээбит өлүүлээх түбэлтэ 3-тэн биирэ, туора баайы-дуолу уоруу 49-тан 27-ҕэ, күлүгээннээһин 26-тан 12-гэ, быстах кэмҥэ үлэтэ суохтарынан оҥоһуллубут буруйдар 35-тэн 23-кэ, ол иһигэр кииһилэринэн оҥоһуллубут марахан буруйдар ахсааннара 30-тан 10-га, сокуоннай саастарын туолаилик дьонунан оҥоһуллубут буруйдар 24-тэн 8-ка, общественнай миэстэҕэ буруйу оҥоруу 18-тан 9-ка, уулуссаҕа оҥоһуллубут бары көрүҥнээх буруйдар 14-тэн 7-ҕэ диэри намтаатылар. Маны тэҥэ экономическай буруйдары утары охсуһар сулууспа көрдөрүүтэ тупсарылынна—3-тэн 4-кэ диэри буруйдары арыйыы улаатта.

Быйыл киһини соруйан өлөрүү түбэлтэлэрэ олбэх тэрэ дьыисиннэрэр. 1996 сылга киһини өлөрүү икки төгүл таһаарыллыбыт буоллаҕына, быйыл 11 ый түмүгүнэн 6 түбэлтэ таһаарыллынна. Бу 6 өлөрүүттэн 5-тэр буруйдаахтар булуллаппар, бары силиэстийэ ыытыллан сууттаммылар. Чурапчы сэлиэнньэтигэр гр. Кононов өлүүтэ кистибүтэ, өлөрүөхсүттэр кимнээх буолаллара биллэ илик, силиэстийэ үлэтэ бара турар.

Улуус үрдүнэн оҥоһуллар буруйдар уопсай ахсааннарыттан 35 бырыһыанна урукку өттүгэр сууттаммыт дьонунан оҥоһуллар. Бу хайысхаҕа ИДьО иһинээҕи ыыһалаас үлэлээхтэрэ кытары инспекция, участковай инспектордар ситэтэ суох сэрэтэр-өйдөтөр үлэни ыыппыттара көстөр.

Сааны туттан буруйу оҥоруу түбэлтэлэрэ былырыын уонна быйыл 4-түү. Итинтэҥ быйыылгы дьылга саанан киһини өлөрүү түбэлтэтэ икки төгүл таҕыста. Ол курдук, Кытаанахха гр. Андреева, Төлөйгө гр. Барашковы саанан өлөрүү таҕыста. Буруйдаахтар сууттаммылар.

Билигин турутунан туора баайы-дуолу уоруулартан 92,2., киһини халааһын 100, күлүгээннээһин 100, киһи дорообуйатыгар соруйан мараханы аһыннан эчэтиини оҥоруу 100, автотранспорты көҥүлэ суох илдьэ барыы 100, киһи доробуйатыгар марахан эчэтиини оҥоруу 66,7, өлөрүүлэр 100 бырыһыан арыллан иһэллэр. Уулуссаҕа, атын да общественнай миэстэлэргэ оҥоһуллубут буруйдартан 87,5 бырыһыана арыллан силиэстийэлэнниилэр. 11 ый түмүгүнэн административнай эппиэтинэскэ 932 киһи тардыллыбытыттан 809-тара ыстарааптаммылар. Кыра күлүгээннээһин иһин эппиэтинэскэ 99 киһи тардылынна, ол иһиттэн административнай арестанан 34 киһи тутулунна. Общественнай миэстэлэргэ арыгылааһын уонна итирик турууктаах сылдьыы иһин 758 киһи административнай эппиэтинэскэ тардылынна, олортон 699-тара ыстарааптаммылар, 184 төрөппүт уонна иитээччи оҕолоро арыгылаан эппиэтинэскэ тардыллыннар, ыстарааптаммылар. Сокуоннайа суох арыгыны атыылааһын иһин 27, атыы-эргиэн быраабылаларын кэһии иһин 38 киһи ыстарааптаммылар.

Билигин турутунан ИДьО хаачыстыбаннай састаабын 52,3 бырыһыанын 30-гар диэри саастаах сотрудниктар ылаллар. Ол курдук, саастарынан 30-гар диэри 45, 40-гар диэри 23, 41-тэн үөһэ 6, 50-тан үөһэ 3 киһи үлэлииллэр. Личнай састаан 28,3 бырыһыана үрдүк үөрэхтээх, 4 киһи анал юридическай үрдүк үөрэхтээх, 6 киһи араас гражданскай анал үрдүк үөрэх заведениеларыгар үөрэнэллэр. Служебнай дьиссипилинэни кэһии иһин ИДьО сотрудниктарыттан 3 киһи уһулунна, 10 киһи бэйэлэрин баҕаларынан, 1 киһи пенсияҕа баран үлэттэн уурайдылар.

Начальник отчуотун кэнниттэн сулууспалартан криминальнай милиция сулууспатын начальнига Н. Н. Порядин, обществоҕа куттал суох буолуутун милициятын начальнига М. М. Макаров, силиэстийэ начальнига К. Е. Платонов, начальнигы кадрдары кытта үлэҕэ солбуйааччы С. А. Артемьев, штаб начальнига В. Г. Драгунов, ГАИ начальнига В. Н. Местников, быстах кэмҥэ хаайыы начальнига Ф. Г. Слепцов, коҥуллуур системалар инспектордара А. С. Алексеев, сокуоннай саастарын туола илик оҕолор буруйу оҥорууларын сэрэтэр инспекция инспектора Л. С. Атакова үлэлэрин отчуоттара истилиннэ.

Салгыы ыйытыыларга эппиэттэһиигэ Чурапчы сэлиэнньэтигэр баар ГАИ поһуо, отдел үлэһиттэрин олорор дьиэлэр хаачыыһыа, телефон, штат боппуруостарыгар тохтоон ааһтылар. Анал медэксперт штата көрүллүбэтэ силиэстийэ барыытын атахтыырын бэлиэтэтиилэр.

Тыл этиилэргэ судьуйа В. Н. Соловьев отдел сууту кытта алтыһар боппуруостарыгар тохтоон ааста:

—Быйыл улуустааҕы суукка 55 холуобунай дьыала киирбититтэн 46-тыгар бириигэбэр таҕыста, 6 дьыала хос силиэстийэҕэ ыытылынна, 1 дьыала розыска киллэрилиннэ. Бу 55 дьыалаттан 46-тыгар эрэ бириигэбэр тахсыбыта силиэстийэ үлэтэ хаачыстыбата суоҕун көрдөрөр. Экспертизалар олус бытааннык бараллар. Профессионал-эксперт көрүллэрин күүскэ туруорсуохха наада.

Хас биирдии сотрудник, участковай силиэстийэ инниниэҕи үлэни ыытарга билиилээх, бэлэм буолуохтаах. Быһылаан буолбут сирин көрүү, боротокуоллар толоруллууларын хаачыстыбата мөлтөх. Боротокуол оскуоланы саҥа бүтэрбит оҕолор эбэтэр биһиэхэ эр сылларга үлэлээбит сотрудниктыҥаан толоруллубута быһаарыллыбат. Бу личнэй састаапка семинарскай занятиелар ситэ ыытыллыбаттарын көрдөрөр. Административнай дьыалаларга болҕомто ситэтэ суох. Киирбит рапордар туһуунай формулировкалара суох.

Холуобунай дьыала эһиги өттүгүттэн аккаастаммыт буоллаҕына, эмсэҕэлээммит киһи моральнай иирэлин көрдүүр бырааба суоҕун өйдөтүөххэ наада. Ол көтүү өрүттэр икки ардыларыгар сопсоһуу, эйэлэһии баар буоллаҕына, бу дьыала боротокуолламмахтаах. Бэйэ икки ардыгар сопсоһор атыран харчы көрдөөһүн вымогательствоттан атыннык аттаммат, сокуону таһаатан быһыы буолар. Киһи барыта сокуону билэр буолбатах, онно эһиги, быраабы харыстыыр орган үлэһиттэрэ буоларгыт быһыытынан, өйдөтөр үлэни ыытыахтааххыт.

Прокурор Е. В. Петров Чурапчы ис дьыалаҕа отделын үлэһиттэрэ ноҕоруусналара кыратын бэлиэтээтэ. Үлэ таһаарыылаах буоларын туһугар сулууспалар-таан министерство ааһыытынан стажировкаларга барыыны күүһүрдэргэ этэ.

Тылы улуус баһылыга А. А. Шадрин ылар.

—Отдел үлэтин ортонон сыаналыыбын,—диэтэ кини.—Үлэҕитин, кэһилиэнньэ туһугар үлэлииргит быһыытынан, киин истиитигэр куруутун таһаарыахххытын наада. Норуокка эһиги көмүскүүр органнар буоларгыт туһунан өйдөбүл ситэ тиийэ илик. Хаһыакка тахсар ыстатыйаларгыт ситэтэ суохтар. Биир да түбэлтэни кэпсээн, ыытан буруйдаргыт кэһилиэнньэ сэргэрис этэ. Нэһилиэктэргэ телестудиялар үлэлииллэрин туһаныах тустаахххыт. Киинлэргэ отдел үлэтин ролик оҥорон ыытыахха.

Сэрэтэр үлэ мөлтөх. Сылдьар ыырыт кыараҕас. Участковай инспектордар сааммай марахан уонна эппиэтинэстээх үлэҕэ сылдьар дьон буолалларын быһыытынан, бу дуоһунаска үчүгэй бэлэмнээх, билиилээх сотрудниктары начальство көрөн анаан наада. Оскуола оҕолоругар сэрэтэр үлэтин күүһүрдүөххэ. Хатылыга сурдээх үчүгэйдик саҕалаабыккыт, ол үлэҕитин салгыы ыытыҥ.

Подполковник Г. С. Оконешников маннык бэлиэтээтэ:

—Үлэҕит уопсай хартыыната куһаҕана суох. Личнэй састааба профессиональнай үөрэтии мөлтөх. Билиитэ суох үчүгэй практическай үлэни ситиһиллибэт. Сокуоннаһы тутуһуу хонтуруолун күүһүрдүөххэ, орто звено эппиэтинэстээх буолуутун иилиэххэ. Хас биирдии офицер учуутал, салайааччы буолуохтааҕын умнумуохха. Дьаһалта өттүттэн сонтоох өйөбүл баар эбит. Социальнай көмүскэллээх буолуугут бэйэҕит туруорсуутуттан улахан тутулуктаах. Эһиги үлэҕит нэһилиэнньэнэн сыаналанар, онон норуоту кытта быһаччы үлэлиэхтээххитин умнумаҥ.

Түмүккэ мунньах сүрүнүнэн штаб маннык быһаарыылары ылынна:

1. Дьиэҕэ-уокка өлөрүүлэр, от-хаан өттүнэн эчэтиилэри оҥоруулар тахсыыларын утары улуустааҕы ИДьО сулууспаларын өттүлэриттэн сэрэтэр-өйдөтөр үлэлэр ситэтэ суох ыытыллаллар, РФ Ис дьыалаҕа министерствотын 390 №-дээх бирикээһэ толоруллубатаҕын билиннэргэ.

2. Обществоҕа куттал суох буолуутун милициятыгар (М. М. Макаров), криминальнай милиция сулууспатыгар (Н. Н. Порядин) участковай инспектордар үлэлэрин анализтыылларыгар.

3. Участковай инспектордар урут сууттаммыт сылдьыбыт дьону, арыгыһыттары, токсикоманнары кытта үлэлэрин хонтуруоллуурга обществоҕа куттал суох буолуутун милициятын начальнига М. М. Макаровы эбээһинэстиирга. Участковай инспектордар күлүгээннээһини, бэрээдэги кэһиини утары үлэлэрин күүһүрдэргэ.

4. Личнэй састааба кытта үлэҕэ начальнигы солбуйааччы Г. К. Баишева личнэй састаан бойобуой уонна служебнай бэлэмнээһиннэ занятиеларын хаачыстыбаларын тупсарарыгар.

5. Штаб начальнига В. Г. Драгунов сотрудниктар сокуоннаһы уонна дьиссипилиинэни тутуһалларын хонтуруолун күүһүрдэригэр.

6. В. Г. Драгунов нэһилиэнньэ ортотугар үлэни ыытарга массабай информация средстволарын киэҥник туһанарыгар.

7. Г. К. Баишева личнэй састаан социальнай көмүскэллээх буолларын туһугар ыытар үлэтин күүһүрдэригэр.

О. ЖИРКОВА.

10 КҮН ИҺИГЭР...

Ис дьыалаҕа отдел дьуһуурунай чааһыгар күннэтэ телефонунан араас биллэриилэр киирэллэр. Бу дьыл ахсынньы 4 күнүттэн 14 күнүгэр диэри улуус иһигэр таһаарыллыбыт быһылааннары уонна бырааба кэһиилэри кытта билиһиннэрэбит.

Отдел сулууспаларынан ыытыллар оперативнай-сэрэтэр операциялартан биир үчүгэй үлэлээх «Бахус» операция кыттыылаахтарынан ахсынньы 17 күнүгэр уопотребсоюз ыскылаатыттан Дьокуускай куораттааҕы «Тот-Ас» ХЭТ лицензиятын быраабылаларын кэһии түмүгэр 2820 бытыылка кыһыл арыгы былдьанна.

Ахсынньы 6 күнүгэр киин балыыһа хирургическай отделениетыгар төбөтүгэр хайа охсууттан баастаах уонна уопсай эчэйиилэрдээх гр. Алексеев А. А. киллэриллиннэ.

Эмиэ бу күн Чурапчы—Алларап Бестээх автотрасса 37-с километрыгар массыына саахаллаҥытыттан гр. Васильев Л. С. Мугудайдааҕы участковай балыыһаҕа

Эмиэ бу күн Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕо гр. Кирсанов И. П. куоллан ыйбыт ыуутаһа уоруллубутун туһунан биллэрдэ.

Ахсынньы 10 күнүгэр түүн 2 ч. 10 мүн. хирургическай отделениеҕа 1957 сыллаах төрүөх гр. Соловьев Ю.В. 2-3 степеннээх уотунан ситимилэрдээх киллэриллиннэ.

Эмиэ бу күн Болтоҥоттон гр. Петров И. П. дьиэтигэр айдаарыы, участковай инспектор Г. П. Андросовтан телефонунан биллэрии киирдэ.

Ахсынньы 6 күнүгэр Хайахсытка «Вихрь-2» операция кыттыылаахтарынан гр. Е. А. Габышевтан ТОЗ булт саата былдьанна.

Ахсынньы 9 күнүгэр Чурапчы олохтооҕо Л. М. Леонтьева бу ый 4 күнүгэр киин квартиратыттан 2 мөл. солк. суумалаах харчы уонна маллар уоруллубуттарын туһунан биллэрдэ.

Арыгыны иһэн ис дьыала отделыгар аҕалыллыбыттар: Дорофеев П. П.—1969 с. төрүөх, коммунальнай хаһаайыстыба предприятиетын (КХП) рабочайа, Чурапчы сэл., Миронов Н. К.—1974 с. төрүөх, үлэтэ суох Алаҕар наһ., Макаров В. С.—1974 с. төрүөх, «Амма-Даймонд» ограницига, Чурапчы сэл., Чичигинаров С. В.—1973 с. төрүөх, «Амма-Даймонд» ограницига, Чурапчы сэл., Васильев Н. С.—1974 с. төрүөх, үлэтэ суох, Болтоҥо наһ., Дьячковскай Д. Д.—1969 с. төрүөх, КХП кочегара, Таатта улууһун Чөркөөх бөһ., Диодоров Д. С.—1977 с. төрүөх, КХП кочегара, Чурапчы сэл., Петров М. Е.—1963 с. төрүөх, «Елочка» маҕаһыын атыылааччыта, Дьокуускай к., Горохов К. Н.—1971 с. төрүөх, КХП кочегара, Сылан наһ.

В. Г. ДРАГУНОВ,
ИДьО штабын начальнига.

ГТАС ОРГАННАРА ТЭРИЛЛИБИТТЭРЭ 80 СЫЛЫГАР

Гражданскай суруктааакталарыгар—болҕомтону

1997 сыл ахсынньы 18 күнүгэр ГТАС органнара тэриллибиттэрэ 80 сыла бэлиэтэннэ. 1917 сыллаахха бу күн Советскай былаас биир бастакы «Гражданскай кэргэнии буолуу оҕолор уонна турук аакталарын суруйар кинигэни олохтооһун туһунан» уонна «Кэргэнии буолууну араарыы туһунан» декреттэрэ тахсыбыттара. Бу тахсыбыт декреттэр дьахтар уонна эр киһи дьиэ кэргэҥҥэ тэҥ быраабтарын олохтообуттара, ону тэҥэ сокуоннай суох кэргэнниилэртэн төрөөбүт оҕолор быраабтарын кытта тэҥнээбиттэрэ. Маны таһынан эбэһээтэлинэй сокуоннай кэргэнии буолууну киллэрбиттэрэ. Онтон 1918 сыллаахха гражданскай турук аакталарын туһунан, кэргэнии буолуу уонна эпиэкиннэр быраабтарын туһунан сокуоннар кодекстара таһаарыллыбыттара. Бу кодекска гражданскай турук аакталарын суруйар салааҕа регистрацияламмыт эрэ кэргэнниилэргэ кэргэнии буолуу бырааптара уонна эбээһинэстэрэ үөскүүллэрин туһунан этиллэр.

1926 сыллаахха БСК III сессиятыгар РСФСР-га кэргэнии буолуу, дьиэ кэргэн уонна эпиэкиннистибэ туһунан саҥа сокуоннар кодекстара бигэргэммитэ. Кодекска гражданскай турук аакталарын суруйуу туһунан туспа төбө киирбитэ. Бу кодекс 1969 сыллаахха саҥа кодекс ылыллыар диэри үлэлээбитэ. Онтон 1995 сыл ахсынньы 8 күнүгэр саҥа Российскай Федерация Дьиэ кэргэн туһунан кодекса Государственнай Думанан бигэргэммитэ.

Быйыл ГТАС органнара тэриллибиттэрэ 80 сылын көрсө «Гражданскай турук аакталарын туһунан» диэн Российскай Федерация ГТАС органнарын туһунан бастакы сокуона алтынньы 22 күнүгэр Государственнай Думанан ылыныллан, Федерация Сэбиэтинэн сэтинньи 5 күнүгэр бигэргэннэ. Мантан ыла ГТАС органнара бу сокуонунан үлэлииллэр.

1960 сылга диэри гражданскай турук аакталарын суруйар орган салаа үлэтэ НДьНК-га, онтон НДьМ-га сүктэриллэр этэ. Оччолорго төрөөһүн уонна өлүү туһунан регистрациятыттан куотунааччылара, регистрация болдьоҕун тутуспат дьоҥҥо 25-100 тыһ. солк. харчынан ыстараап баар этэ. 1965 сылтан ыла ГТАС органа Министрдэр Советтарын иһинэн тэриллибитэ. Билигин республика Правительствотын иһинэн ГТАС управлениета үлэлиир. Улуустарга дьаһалталар иһигэр отделлар бааллар, онтон нэһилиэктэргэ гражданскай турук аакталарын олохтоох дьаһалталар специалистара толороллор.

Киһиэхэ бу күн сиригэр олорор аһыгар кэмнэригэр араас гражданскай уонна правовой туруктар үөскүүллэр, уларыйаллар уонна тохтотуллаллар. Гражданскай турук бары көрүҥнэрэ: төрөөһүн, өлүү, кэргэнииһии, кэргэнтэн араҕыы уо. д. а. государственнай регистрацияны бармахтыахтар, туһааннаах докумуоннар кэмнэр оҥоһуллан, киһиэхэ государственнай регистрацияны барбытын туоһулуур свидетельстибэ туттарыллан иһиэхтээх. Гражданскай турук аакталарын регистрациялааһын государство эрэ интэриэһигэр оҥоһуллар буолбатах. Бастатан туран, гражданин интэриэһигэр оҥоһуллар, онон государственнай регистрацияны барыыга хас биирдии киһи улахан суолталаах биэрин эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһара наада.

Улууска сыллга ортотунан (1987—1996 сыллардааҕы орто көрдөрүүнэн) 497 оҕо төрөөһүнүн, 156 өлүү, 172 ыал буолуу, 25 кэргэнниилэр араҕыыларын, 30 оҕону иитэ ылыы туһунан, 18 аҕаны быһаартарыы аакталара толоруллаллар. Маны таһынан ГТАС салаатынан аата, араспаанньаны уларытыы, суппут докумуон оннугар саҥаны оҥоруу, актовай суруйууларга эбиилэри, көннөрүүлэри киллэрии, актовай суруйуулары көрдүүһүн, көрдөтүү үлэлэрэ оҥоһуллаллар. Актовай суруйуулар барылара иккилии экземплярынан оҥоһуллан суруллаллар, регистрацияланнаҕына свидетельстибэлэр сахалыы-нууччалыы икки тылынан суруллаллар, наада өссө үстүүгэ тиийэ свидетельстибэ куоппуйалара толоруллалларын эбэн кэбис. Дьэ итиннэ биир регистрацияны оҥорууга сүрдээх элбэх сурук үлэтэ оҥоһуллар.

Кэнники 10 сылы ылан ырытан көрдөххө, саамай элбэх—590 оҕо 1988 сыллаахха төрөөбүт эбит. Саамай элбэх—196 киһи өлүүтэ 1996 сыллаахха регистрацияламмыт. 1988 сыллаахха саамай элбэх—202 ыал буолуута регистрацияны барбыт. Саамай элбэх—41 ыал араҕыыларын түбэлтэтэ 1996 сылга тахсыбыт. Көстөрүн курдук, 10 сыл эрэ иһигэр төрөөһүн 200 оҕонон аҕыйаабыт, өлүү 50-чанан элбээбит, холбоһуу 50-чанан аҕыйаабыт, ол оннугар, хомойуох иһин, араҕыы 20-нэн элбээбит.

ГТАС органнарыгар үһүс көлүөнэ үтүө суобастаахтык үлэлээбит, билигин бочуоттаах сынньалаҥҥа олорор ветераннарбытыттан аан бастаан Мария Романовна Решетникованы ааттыыбыт. Кини уопсайа 34 сыл ЗАГС отделын начальнигынан үлэлээбитэ. Республикаҕа киниэхэ курдук уһуннук бу органҥа үлэлээбит киһи суох. Ольга Ивановна Попова 1986 сылтан 1989 сыллаахха диэри начальниктаабыта. Улуус нэһилиэктэригэр: Бэлүгүргэ И. В. Дьячковская, Болтоҥоҕо М. Д. Макарова, Чакырга Е. Е. Алексеева, Мугудайга И. И. Слепцов, үлэлээбиттэрэ, сорохторо билигин да салгыы үлэлииллэр. Билигин Н. В. Софронова (Хадаар), Е. П. Скрябина (Кытаанах), А. Н. Сабарайкова (Соловьев), Е. Е. Окорокова (Одьулуун), А. И. Говорова (Алаҕар) чахчы да дууһаларын ууран, итэҕэлгэ холобур буолар гына үлэлии сылдьаллар. Кинилэргэ барыларыгар үтүө доруобуйаны, олохторугар дьолу-соргуну, үлэлэригэр ситиһиилэри баҕарабыт.

Е. Д. СОЛОВЬЕВА,
Улуус дьаһалтатын ГТАС салаатын начальнига.

КРЕДИТИ ХОЙУТААН ТӨЛӨӨҺҮН—НОЧООТО БЭЙЭҔЭ

Улууска тыа хаһаайыстыбатын бородуукуссуйатын оҥоруунан дьарыктанар бааһынай хаһаайыстыбалара, табаарыстыбалар билигин хаһаайыстыбаҕар да үгүс бас билэр техникаланныылар. Сири кытта үлэ, оттооһун, бары таһаар-таһаар үлэлэр техника күүһүнэн толоруллаллар. Маны таһынан бу хаһаайыстыбалар араас агрегаттара, холбонор техникалара элбэх. Баларга, бастатан туран, уматык-оҕунуох матырыйааллара (ГСМ) наада буолаллара өйдөнөр. Дьэ, ити иһин бу ааһан эрэр сылы түмүктээри олорон маннык улаханнык ыллыбат нэтэрбитин-күүстэрбитин көрүөхтээхпит.

1996 сылга уматыкка анаан 7383845 тыһ. солкуобайдаах табаарынан кредити ылан туһаммыппыт. Маны төлүүр болдьохпут тиийэн кэллэ. Кредит быһаарыныы эбэн 8269682 тыһ. солкуобайы төлүөхтээхпит. Итинтэн бүгүҥҥү күннээҕи туругунан хардарыта аахсыынан 819,9 мөл. солкуобайы төлөөтүбүт. Үп министерствотын бирикээһинэн 1300 мөл. солкуобайы гос-сакааска туттарбыт эппит, үүнүт иһин государствоттан бэриллэр көмөттөн аахсыахтаахпыт. Бары билэрбит курдук, бу көмө бачча кэмҥэ диэри кэлэ илик. Онон кредиккэ иэспит дириҥ диэхтээхпит.

Бу элбэх суумалаах нэһи-күүһү хайдах төлүүбүтүй?

Уматыгы олус ыстыбыт-тохтубут эбэтэр хаппа да чуолкай ахсаан, учуот суох. Итиннэ биир холобуру—автобензини ылан көрүөҕүҥ. Бензини уопсайа 900 тоннаны ылыахтаах этибит, итинтэн 1996 с. 700 тонна бэриллибитэ, онтон 200 тоннатын Аллараа Бэстээх нефтебазатыттан «коммерческай бензиннэ, атыынык эттэххэ, ити нефтебаза бэйэтэ аҕалан атыылыыр бензиниттэн ылыахтаах этибит. Ону кыайан ылбатыбыт, маныаха икки суол биричиинэ баар: бастакытынан, Аллараа Бэстээх нефтебазатыттан бензини биэрэр, аһарар кэмнэригэр бэйэбит оттүбүтүттэн быттарын биэрин тахсыбыта, биһиги бу кэмиэ тоҕо түһэн ылыахтаах этибит. Иккиһинэн, нефтебаза «Илин эҥэр» экономическай сайдыы зонатын дьаһалтатыгар бэриллэр буолан, бензини биэрин тохтотулла сылдьыбыта. «Илин эҥэрдэр» үбүлээһин суоҕунан бензини атыылаһан аҕалар кыахтара суох. Онон хаһан ити үөһэ этиллибит «коммерческай бензиннэ» аҕалыллыахтааҕына бензини ылар буоллубут. Итинчэтигэр чолобурбут ситэ ыла илик бензиммитин ылыахпытыгар диэри тардыылларыгар тиийэр балаһыанньалаах.

Хаһаайыстыбалар техника уматыгар тоҕоостоох кэмигэр кыайан дьаһанан ылбатахтара, суоттааныучуоттааһын иэстэрэ кредити төлөөһүҥҥэ, аахсыыта кэккэ мараахаттары үөскэтэр. Маны таһынан ылбыт уматык-оҕунуох матырыйаалларын ороскуоттааһын туһунан отчуоттааһын, тута аахсан иһии суох.

Бааһынай хаһаайыстыбаларын салайааччылара, табаарыстыбалар бырабылыанньалара, сыллааҕы уматыкка тэһэ тонна наадыйалларын үчүгэйдик ааҕансуоттаан баран, кэлэр сылга сыллааҕы сайаапкаларгытын улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар түһэриэхтээххит. 1996 сылга ылбыт кредити төлөөһүнү олус уһуннук сыстыбыт-сотубут, ити ночооно барыта бэйэбит үрдүбүтүнэн аһарын өйдөөн, учуоту, ахсааны, төлөбүрү кэмнэр оҥорон иһиэхтээххит. Сыллааҕы туттар уматыгы сайаапкаҕа ордорунар гына суоттаммакка, оруобуна сөп эрэ буоларын ылыахха.

Кыһынҥы тымныыларга дьарыктаммат туһуттан от-мас тиэйиитин дьыл сылаас кэмин таба тутуһан сүрүннээн бүтэриэххэ.

Техника уматыгын кэмчилээн, ааҕан-суоттаан туттарга үөрэниэҕиҥ.

Н. КАЖЕНКИН,
улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай инженер-механига.

СҮҮРҮК СЫЛГЫ ФЕДЕРАЦИЯТЫГАР

Ахсынньы 4 күнүгэр Хатылыга улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига В. П. Чичигинаров, сүрүннүүр специалист М. Н. Кириллин кыттыылаах улууска саха сүүрүк сылгыларын федерациятын сүбэ мунньаҕа «Тогүрүк остуола» тула ыытылынна. Онно Хатылы, Болтоҥо, Сылаҥ нэһилиэктэриттэн ат сүүрдүүтүгэр көхтөөх, тэрийэр баһылаах (энтузиаст) дьоннор кыттыыныллар. Атын нэһилиэктэртэн, ыҥырыы баарын үрдүнэн, кыайан кэлбэтэхтэр.

«Төгүрүк остуолга» саха сүүрүк сылгыларын сүүрдүү билигин туругун уонна иннэ соруктарын туһунан федерация председателэ Харламньев И. И. иһитиннэрии оҥордо. Иван Иванович, бастатан, кэлиигинэ сылларга улууска саха сүүрүк сылгыларын умнуутта хааларбыта бэлиэтээтэ. Онон даҕаны, саха былыр-былыргыттан умсугуйар оонньуутун сөргүтэр сыаллаах, аан бастакынан Сылаҥ нэһилиэгин дьоно-саҕаттан, 1995 сыл сааскытыгар кырдьаҕас сылгыһыттарын кытыарынан биирис олохтоон туран, улуус үгүс нэһилиэктэриттэн уонна Таатта улууһуттан кыттыылаах улахан сүүрүүн үүнэйдик тэрийэн ыыппыттарын сырахтэһиини үчүгэйдик кэрэхтэһиини хатылатта. Эһиилигитигэр итинник күрэхтэһиини хатылыыр уонна быйыл саас болтоҥолор тэрийбиттэрэ. Онтон сылгыларын федерациятын тэрийэн саха сүүрүк сылгыларын ... дьон сүбэлэспиттэрэ.

Онтон 1998 сылга сааскы сүүрүүнү тэрийии уочарата одьулууннарга кэлэр. Маны таһынан ыллларбыт ... саха сылгытын күрэхтэһиитин сыл аайы ... биһигини кэлдьиһэхтик ыыталлар, онно биһигини кэлдьи ... сайын тааттаалара биһигини кыттыыныраллар.

Ҥин ыҥырар уочарапыт кыһарын саватта. Түмүгэр эппиэн оттүгэр саха дьоно олус баһырыыр, ытыктыыр төрүт оонньуутун сүһүөҕэр бигэтик туруорар, сайыннарар наадатын туһунан тоҕоостоон бэлиэтээтэ.

«Төгүрүк остуол» кыттыылаахтара ити санааны өйөөннөр, кэлгиник кэпсэттилэр. Сылаҥ кырдьаҕас сылгыһыта В. А. Шадрин: «Былыр-былыргыттан ат сүүрдүүтэ, сиҥ хаптаҕай, мас тардыһыытын курдук, саха гааман сэбулүүр оонньуута буолара. Ону кэнникки сылларга, боруода сүүрүктэргэ күлүктэтэн, саха аттарын умна сырыннымыт олох сыһа хайысха этэ. Билиилэттэн саха сүүрүктэрин эспэт, сайыннарар иннигэр нэһилиэктэргэ сүүрүк төрүөхтээх сылгылары атастаһан, атылаһан хааннарын чэбдигирдэр наада. Наһаа ороскуоттаах, уустук көрүүлээх боруода сүүрүктэри нэһилиэктэргэ быттарыннахха, улууска биир сиргэ киинниэн, улуус чэйинэ комуссуур хамааннданы тутан, ол оннугар нэһилиэктэр судургу көрүүлээх, бор, туһуурдаах саха сүүрүктэрин үөскэтэн, бэйэ-бэйэни кытта ардыгар күрэхтэһиини тэрийэллэрэ сөп этэ. Маны таһынан тыйдара, тиэргэтэлэрин сүүрдэҕин, өрөйөн, сангаттан-саҥа сүүрүктэри таһаартахха баара»,—диэн санаатын этэ. Ити санааҕа сүбэ мунньах кыттыылаахтара бары холбостулар.

Тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига В. П. Чичигинаров: «Улууска спорду, ол иһигэр ат спордун, тэрийиигэ үп суоҕунан олус мөрахан балаһыанньалаахпыт. Саха сылгытын сүүрдүүтүн бу айыгы курдук аллараатын көрдүүлээччилэр—энтузиастар эрэ туруорар кыахтаахпыт. Тыа хаһаайыстыбатын управлениета үп-харчы оттүгэр кыбыттаран, өй-санаа, тылос эрэ буолан өйүүр кыахтаах. Саха буоларбытынан, сыһыннарбыт сүүрүк сылгыларын тутар, сайыннарар хайаан да наада»,—диэн этэ.

Быйылгы сааскы сүүрдүү туһунан сүбэлэһэ Одьулууҥҥа ардэттэн тиийэн кэпсэтэргэ быһаарылынна. Былыргыттан ылсан, бары нэһилиэктэр саха сүүрүк аттарын булан, сүүмэрдээн күрэхтэһиигэ кытталлара наадата этилиннэ. Итиннэ аны сайын Таатта улууһуттан саха сүүрүк сылгыларын хамааннатын ыҥырарга, онон бэйэбит улууспут хамааннатын сүүмэрдииргэ быһаарылынна. Манна даҕатан эттэххэ, урукку өттүгэр сиин эгил-тэгил тардыллаһар этибит, кэлиҥҥи сылларга сабыргыйтарыах курдук буоллубут. Орук уһун дистанциялар гыйбыт Сырыйыгыт. Атаҕ курдук улахан сүүрүктэр иннилэригэр түһэр ааппыт суох курдук. Онно уруккуларга эбии саҥа сүүрүүтэри булар хайаан да наадата кэллэ. Ол сайыныгы тыгылаһыннаах күрэхтэһии тэрийиитин туһунан билиигиттэн толкуйдуоххха. Манна биир соҕус санаа үөскүүр: хас биирдии нэһилиэк биирдии дистанцияҕа уруккку бэйэлэрин аатыран сылдьыбыт саха сүүрүк аттарын кыайан биириис (үс биирдии барытын) олохтуулара хайдах буолуой? Холобур, Болтоҥолор Чолбонноругар, хотоҕолор Улааччыкка, мугудайдар Маппакка,

(Бүтүүтүн 5 стр. көр).

СПОРТ

БӨҔӨ ТАРАҔАЙ БИРИИҺИГЭР

Ахсынньы 21--22 күннэригэр Одьулуун пэбилээгэр Бөҕө Тараҕай бириэмитэр хаһаатыйаһын тустууга IV хамсыбылыкатаарыс турнир буолла. Ирэах Дэриэкэйтэн, Үөһэ Бүлүүттэн, Хаҥаластан, СТУ-тан, Дьокуускайтан, Амматтан, Мэҥэ-Хаҥаластан барыта 93 спортсмен кыттыһыҥа ылыллар, ол иһигэр 1 группаттар икки ардыларыгынааҕы кылаастаах, 16 спорт маастардара, 11 хаһаатыйаһын тустуу спордун ааспатардара баалларэ.

Бастакы күн республика 1997 с. абсолютный чэмпионун аатын 16 күлүүтүнэн-тулуулаан быһыаспыттар. Финалга хатыламмыт тустуулар Эхэкэр Чүөрүнү будуруттаан абсолютный чэмпион урдук аатын Чүөрүнү бухатыыра, хаһаатыйаһа спорт маастара Петр Ефимов иһэн үөһэ олус отчуоһас тэлэвизордыыр нарааһаланнылар.

Иккис күн Бөҕө Тараҕай бириэмитэр абсолютный чэмпион аатын ылар иһин эмиэ 16 күүстээх тустуу турууластылар. Бынаһы бэлэ дойдуларыттан, Дирин Ытыата, спорт маастара Анатолий Андреев фэнээлэ спорт маастарын, Верхоянскай аатырбыт Монгол Интернационалын тэбиллэригэр чэмпион буолан, Сахалыы мэйэлээх олохтообут ааспат кубогын уонна үйэлээ нараҕаттаһар ыллы.

Күрэхтэһиигэ республикаатааҕы хаһаатыйаһын федерациятын председателэ, воруоттар икки-ардыларыгынааҕы кылаастаах спорт маастара Петр Юмшанов, аан дойдутааҕы категориялаах гиҥэһиттэр Алексей Мостахов, Семен Окоемов хатыламмыт корудуулар уонна судейскай коллегияҕа үлэлээтилэр.

Икки күнүстээх эрийсиилээх хамсыһыылар түмүктэриттэн кыайыылаахтарынан уонна призердарынан буолуннулар:

Оскуола оҕолоругар

55 кг диэри:

Сивцынаев Сэнэа— интернат-оскуола
Сивцынаев Миша—Төлөй
Попов Алеша—интернат-оскуола

65 кг үөһэ:

Старостин Миша--Үөһээ Бүлүү
Иванов Миша -Чүөрэчэ
Макаров Коля--Дириҥ

Ветераннарга

70 кг диэри:

Филиппов Михаил—Дьокуускай
Дмитриев Гаврил—Хаҥалас
Иванов Иван—Верхоянскай

70 кг үөһэ:

Неустроев Матвей - Верхоянскай
Чүөрэ Эхэкэр - Дьокуускай
Кудрявцев Александр—Мэҥэ-Хаҥалас

Улахан дьиэҥэ

55 кг:

Куприянов Евсей—Мэҥэ-Хаҥалас
Сидоров Семен-- ЧПУ
Жидринский Степан—Үөһээ Бүлүү

62 кг:

Петров Иван—СТУ
Иванов Пьеруш—Амма
Радионов Степан—ЧПУ

70 кг:

Михайлов Анатолий—СТУ
Софронеев Семен—СТУ
Монастырев Геннадий--Мэҥэ-Хаҥалас

80 кг:

Бирюсов Афанасий—Мэҥэ Хаҥалас
Владимиров Сергей--Хаҥалас
Дьячковскэй Петр—үөһээ Бүлүү

80 кг үөһэ:

Андреев Анатолий—Чурапча
Иванов Илларион -Дьокуускай
Обуховов Дмитрий—Дьокуускай

Бу хүрэхтэһиигэ спонсордаттыылар уонна лааҕ бириэстэри туттардылар:

Бөҕө Тараҕай кыыһа Мария Прокопьевна Литвинцева уонна спонсордаата.

Бөҕө-Тараҕай сэлиэ, спорт хаһаатыйаһын Иванов Пантелеймон Прокопьевич, Амма улууһун дьаһалтатын баһылыгын солбуйааччы.

Сахалыы ыһыахтаахтыы дьаһалтата.

Дьячковскай Дмитрий Юрьевич—Ил Түмэн депутатыгар кандидат

Федоров Кузьма Аполлонович—Ил Түмэн үөһээ палататын депутатыгар кандидата.

«Полюс» ӨҮП начаалынык Брагин В. В.

Үөрэх управлениетэ, спортивнай оскуола администрацията.

«Бабаҕо» б/э—Петухов В. В

Тапыков Адам Семенович—Одьулуун
Макаров Петр Степанович—Чурапчы.
Аржакова Мария—Одьулуун.

Барыы спонсордыбыт тириэтэлэрэ, бэлэмнии хаһаайыстыбаларыгар, биирдиилээн дьоҥҥо управленческай патыттан барҕа махтаныы тиэрдибит.

И. ОКОНЕШНИКОВ,
улуустааҕы ыччат туризм, физкультура уонна спорт управлениетын спецификатора.

ХОЛАТТАРБЫТ СИТИҺИЛЭРЭ

Дьокуускайга ахсынньы 18—21 күннэригэр Икки Күрэх бириэмитэр Бөҕө республикатааҕы турнир тэрилиннэ. 16 сиэлиэнэргэ республика улуустарыттан уонна куораттарыттан 98 эдэр боксердар күрэстэстилэр.

Бэйэтэ улуустан Чэкыр орто оскуолатыттан икки-бэс хамаанда ситиһиилэрэхтик кыттар тэҥнэстэ. Ол курдук, 58 кг Дима Соловьев, турнир чемпионунан буолла; оттон сиэн хабаарыйа, 48 кг киэргэбэт Вася Макаров үһүс миэстэни ылла.

Эдэр түмэн иһэр спортсменнэрбит бу ситиһиилэрин эрэ чэпчэки, күрэхтэһиллэртэн күрэхтэлиллэригэ чэбдьиҥэй ыһыллыыларынан үөрдэр дьон буолуулэр диэн өйдүөбүт.

И. СЫГОВАТСКАЙ

Сүүрүк сылгы федерациятыгар

(Бүтүүтэ. Иннэ 4 стр. көр).

кытаанахтар Дьэмгэнэнэр, хоһоонньор Бөтүүкэ, пахырдаар Тыйаарбаҕа, одьулуунтар Сыбаакы, сылаһыстар Сэлиэнньоо, ыалдьыттар Көмүс Туйаҕа, хатылыылар Хоролорун уо. д. а. антыыһы оттоһуттар. Ааҕа дойду гэрэтиитэ иннинэ Күтэйдээн, Дирбэкэ, Соломуускай, Икэ диэн патыра сылдьыбыт сүүрүктэр эҥин баалларэ. Оттон Холла Литигэр уонсай түмүк кубок иһин ыстаһуон сөп. Маны көрөллөстэр туох диэхтэрэ өйдөтөн буолтан?

Икки биитэрүөкүлээ федерацията сабаатын составын талан буолла. Онно председателинэн Хоролоһоно Н. П., чилиэннэринэн Хатыламмыт Бөҕөс В. В., Захаров А. Е., Болтогоһитин Монастырев С. Д., Сылаһыстан Местников П. Г. сылдьыспыттар. Маны тэҥнии федерацията составтарын хас биирдэрин ыйыппыттан биирдии кэпсээһиннэрэ быһаарыллыбата. Онон ааптар этэҥҥэ саха омук бэйиитигэр чөл буолуорун гүһүнэр икки төрүт үөскэтэр: тылын-өһүн, спорун-туомун, үөрэхтэрин, ол иһигэр дьоһуннай аралдьытыылаах сыһыаннаах сиһилэхтэр. аталамсытыыны тэхтэтэр, оруоһуйар, ерүҥнэр наада. Оҕу дьиэ кэргэҕэ-гуманнас чуолкайдык ыйыллыахтаах. үтүө пайтирга-чилиэнэҕэ буолар дьон сүбэ ыҥыахтаах ааҕар

Н. ОКОНЕШНИКОВ—ХОЧУОН.

ХАРЫСТАЙАР СИР ТУҺУНАН КОНСУЛЬ

ДЬОКУУСКАЙ. СР Аймаҥа характабылын министерствота, биология институка, атын учреждениелэр специалистэрин тэрдэн туран, Сахя сирин уу-бадараан эйэрдээх категорията үөскүүр гипрэлитэр Пируоттор икки ардыларыгынааҕы реализацияй диэн аттаах сирдэр ыскээнэлэргэ кэлэллэрин дьокуускалыыллар баһаалыста ситэрэхтэр.

РФ Правительствотын карчытынан аҕыйах Сахя сирин 20-чэ террибориятыгар ыскээлэлэрэ Сэлэ статуһун алтыһа оннук территорияларга үйэлэлэр уонна котон аннар сэдэх кэтэрдэр баар буолуулара ирдэнэр. Үчэнайдар Аҥаларга уу-бадараан сирдэрэ воруоттар икки ардыларыгынааҕы биирдэхтэр биирдэрэ сиэтэлэ быһаарыллыбатаҕына, Сахя сирин территориятын сирэх аттаһыы дойдухаарга биһиэхэ ыскээлэлэ диэн ирдэнэллэр. Бэлэмэ туруо, баһа оттуулэр эмиэ үлэҕин эмиэтэлэнэ биэр буолуулэр, уу-бадараан сирдэрэ характабылыгынаа уонна шаҕаанай үөскээһин ыскээлэлэ ыскээлэ сирдэрэтэ дьокуускалыыллар шыллыахтара.

СЭА.

ҮӨРЭҔИ БҮТЭРБИТТЭР ТУМСӘЛЛЭР

ДЬОКУУСКАЙ. Ахсынньы 20 күнүгэр Рига куорат управлениетэ тэрилиттэрэ бүтэрбит 300-чэ сылдьыт түмэр республикаттаары общественнай тэрилтэ тэрээһинэ күүскэ буолла. Муниципалитет тэрилтэ устаабын бэтэрээттэ уонна спалбар оригинал талла. Салайааччынаан СР Государственнай Муниципальнай Собственноһтуолаах ыһыахтарын народнай депутата Пантор Николаев буолла.

БӨЛТОҺО ОРТО ОСКУОЛАТЭЭҔИ ҮӨРЭҔЭЭЧЧИЛЭРГЭ АЙЫЫНЫЛАРА

КҮӨРЭГЭЙИМ

Сэҥсэм хаммат кэлэтиэ,
Сиэтэ күммут ойуутун
Нүөрэйэ, кыырпа үөрэ-хото
Оҥоһуйдаан нэрсоолчу
Күөрэйдэҕэр ыллыахпын.

Тохтообокко дьүрүктүүр,
Тиэтэйбэккэ дьэрилиэр,
Бүтэрбэтэх дьырылыыр
Дьиктитэхэй ырыатым,
Дьиэтэ-иэҕэ куолайым
Сөтөлө хайдах үлэҕэмүй,
Туохха буллэ холуоҕумуй?

КЫҺЫН ЭМИЭ КЭЛЭЭ

Оһуут-наспыт хатдарыйда,
Сабырдах, -күөх малыйда,
Кыһыммыт мэҥ халлаа
Аппарыйар алта ыйга.

Кылбачыйар, ортачыйар
Сыа хаарыанаа мыыохтаабыт
Сөтөлө кайыҥ Сэҕэн сэрэ
Күлбат күрдук ыллыахтаа.

ХАРЫҢНАР БҮҺҮҢ

Дьүлүүгүр хатыһыыр—
Нал-кырыа кырыһыттар...
Сааһардаан дэлбэҕэрэх
Күбүөтэ бадахтайыыт
Кэлгэ сөрүөһэлэхтэрэттэн
Өрүү үөрбэттэр.

ТҮҮЛЭЭР ЭРЭ

Түлээн ыһыл үрдүгэнэн
Халлаанҥа өр кэпсүтүү.
Оптон ньылаа үйдэрэн
Сирэ түбэн дугуйдуу,
Күн сирэҕэ тарпарбыт

Сыҥьыбаттах аһаҕаһын
Аптаах дьиэтэ жуолаттаах
Остуоруйка чыычаах
Ырыатыгар толорбут.

Көрэ тыҥчаах ырыатым
Дуоһуйа ыһыппыт мин.
Уонна сэрдүк хатарыллыт
Үлэҕэлээх аһаҕас үлүгэнэбин.

Майя ЕГОРОВА,
VI кылаас үөрэнээччитэ.

ИИЭЭЙ

Мин ийэм—күн ыйбын,
Күөдүттэн күлүгүн,
Үтүөлэҕэ эр бэрдэбин,
Эккинэн-хаҥатыгынан адтахтаан,
Дууһаҕын толору бэлэхтээн,
Олоххун ыраахтаа аналлаах,
Дьолломмутун мин диэки көрөбүн.

Ийэҕэ, сөбүлэт тапталбын...
Улаатан кэмнээх буолуоҥуттан
Эппиккин барытын ыраахтаан,
Курдуттун дэриэрэ кыһаныам.

Эйиэхэ олоҕуйбах ыстаанаттан
Миигиттэн эмиэ ойуҕу буоҕуоҕун.

Эрийдээх сүрэхпэр чөчөгөй
Оторол эйиэхэ түбэлиэм.

Катя МОНАСТЫРЕВА,
X кылаас үөрэнээччитэ.

КӨЛӨРҮҮ БӨ СЫЛА

Эбибэр Варвара Карабатовалаа аныгы

Көбөрүү туһунан мэтэйиини
Оо да өр уолуйа долгуйдуу.
Эбэһоон сонныгар түбэспит

Надеждаа эрийэ сатаатым..
Кыайтарар, күлэллэр мин эбэн
Хаврыганнаах дойдутуун хаалдарбыт.
Инэтэр түөх буолуоҥ бэлбэҕэ

Эдэркээн байзэ соҥүбут,
Күндүтүк сөмэбит дьоҥҥоро
Көлүллөр ыллыарын көрбүтө.
Эрэй-зуун өгөрдэх тыыппыт, тыал

Эрийдэрэх ол кэмнэ бэлбэтэ,
Сөмөйдөр, өспөтүк бэлэ ыллаа
Хойсойто хоһуоттуун ыастаабыт.
Нөрахаы сэмэтэн көлэйэн

Эрэйим нэшээбит да эбит,
Чуолаатыы дьоҥҥоро үөскүүгүт
Көйүүттэн-нэдиэбит эбиккин.
Кэпсэйдэхэ, өйүгүн көлөлөөх
Дьаһалы кытаанах ааттаабыт.

Марина ДОГДОНОВА,
X кылаас үөрэнээччитэ.

ТҮНЭР

Күтүйүгүн тыаһа күлүгүрээн
Тэҥнэ көлөлөөх сүүрээн олоҥхоо.
Тэҥнэҕэ хатастаах хаҥалаттарыы
Сиэлэтэҥнэҕэ түбүгүрэр.

Оо түннүгүн мүөстүгэй сэҕэлэр
Эҥээҕэ нүгэрдэтэ түгэтээн,
Олоҥхоуу хараҕын уот сабар,
Кара тыаҕа кыаҕастаах сэттэлэр.

Оҕолоор, тыаҕынаттан норуоҕун—
Дойдубут кылаҥнаах түүлэрин.
Айыллар бастыбат сорҕото
Түнэр кэлэлэх чэрчигиэ бэлэ буолуулуй

Наташа ТИМОФЕЕВА,
VI кылаас үөрэнээччитэ.

СИЭЛЭКЭЛЭР

Хонууга, сиэлэгэ
Сиэлэкэлэр пуобалдыыллар.
Уорэ, эйиэхэ түэмйэттэр
Сарсыарда, нарыннарыыллар.
Сахя кыыһыҥ сонолоохтор.
Айыллыбыт ыарахтаах
Сэрэ, сайын пайтыгы
Өйүөр курдук ойуулаах.
Эчэй Аҥаас дьүһүнүнэн
Өскөлөрөхтөөх, ыйдаахтыыр.
Кырдьык, бэрэсэ, Сахя сирэ
Тыаратэр дэ эбиэтэр!

Наташа ПУХОВА,
үлэлуустаабы спортсмена VIII кылаастаах үөрэнээччитэ.

ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОДОЛЖАЮТСЯ

Несмотря на то, что население улуса использует для питьевых целей, в основном, озерную воду, исследование озерной воды, влияние ее на состояние здоровья является актуальной проблемой.

В первую очередь это обусловлено влиянием самого человека, продуктов его жизнедеятельности на близлежащие озера.

Вследствие этого является приоритетным разработка бытового фильтра очистки воды, который мог быть использован в сельских домах и небольших учреждениях и организациях.

Якутским институтом геологических наук совместно с центром госсанэпиднадзора проводятся исследования по разработке фильтра «Таммах». В качестве наполнителя используется природный цеолит, активированный уголь и цеолит с серебром. Проведены исследования воды озера Чурапча. После очистки через фильтр бактериальные показатели улучшились настолько, что стали соответствовать ГОСТу «Вода питьевая». Значительно улучшились органолептические свойства воды: цветность уменьшилась в 16 раз, мутность—в 2 раза, окисляемость—в 5 раз.

Работа еще проводится, исследования продолжаются, обобщаются данные по эффективности очистки воды от тяжелых металлов.

Есть надежда, что жители сельских улусов в скором будущем получат фильтры для очистки воды, разработанные на основе местных природных материалов.

В. Н. ГРАЧЕВ,
главный врач центра госсанэпиднадзора.

Спорт

ВЛАДИМИР БЫКАЛЫРОВ—РЕСПУБЛИКА БАСТЫҤ ХАПСАҔАЙДЬЫТА

Рейтинговай күрэхтэһиилэр түмүктэринэн республика 1997 сыллааҕы бастыҥ хапсаҕайдьытынан Үөһээ Бүлүүттэн СР спордун маастара Владимир Быкалыров буолла.

Спортивнай тустуу федерациятын ситэриилээх дириэктэрэ Алексей Мостахов биллэрбитинэн, быйыл 10 республикатааҕы күрэхтэһиигэ барыта 740 спортсмен кыттыбыт, кинилэртэн 20-лэрэ маастар нуормаtын толордулар. Спортивнай общественность туруорсуутунан, республика чемпиона кэргэн тустууга Россия 3 төгүллээх чемпиона, ССРС спордун бочуоттаах маастара, номоххо киирбит хапсаҕайдьыт Петр Алексеев бириэмэтин ылыллар буолла.

Кэлтэх тустууга ситиһии саханы хапсоҕайтан сиилэстээх-мүччүктээх. Онон хапсаҕайы сайыннарыыга улахан болҕомто ууруллуоҕа. Кэлэр сылга республика масштабынан 15 күрэхтэһии тэриллэрэ былааннанар. Билигин хапсаҕай республика бары кэриэтэ улуустарыгар тарҕанна. Верхоянскайга быраатыы Ноговицыннар бириэмэлэригэр республикатааҕы турнир аан бастаан ыытыллыаҕа.

ДЬЭЭТЭЭҔИ ООННЬУУЛАР ТҮМҮКТЭННИЛЭР

ДЬОКУУСКАЙ. Ахсынньы 22—23 күннэригэр «Кыайыы 50 сыла» Спорт дыбарыаһыгар «Саха» хамаанда дьиэтигэр оонньууларын түмүктээтилэр. Бу сырыыга Ангараа Тайгатын «Старый соболь» баскетболистарын кытта көрүстүлэр. Матчтар, кэһэл тыҥааһыннаах буоллулар уонна кыайыылаах тиэхэ мүччүргэнэ биллибэт. Ахсаан 82:76 уонна 89:87 «Саха» туһатыгар буолла. Ордук үчүгэйдик Александр Чодов, Нил Исаков, Андрей Третьяков, Сергей Медведев, Евгений Иванов уонна Евгений Самсонов оонньоотулар.

Хамаанда дьиэтигэр 12-тэ оонньоон 10-ну кыайда. Аргы илинҥи бөлөх лидердэрин Пермтэн сылдьар «Урал-Грейт»-ка уонна Иркутскай Сибиир бастыҥ хамаандата «Шахтерга» (Черемхово) эрэ бэриннэтэ хотторор.

СИА.

АТЫЛЛЫЫБЫТ

Сүдьинэ суута сылдьар үчүгэй туруктаах ВАЗ-21063 («Жигули») автомашината. Чурапчы сэл Карл Маркс уул. 9 №-ригэр 4 кв. билсиэххитин.

Ырыа алыбар уһуйааччы

Бэлиги Сылан орто оскуолатыгар музыка учууталынан айымньылаахтык үлэлиир Л. Ю. Макарова 1984 сыллаахха Дирин орто оскуолатын ситиһиилээхтик бүтэрэн, Дьокуускайдааҕы 2 №-дээх педучилище музыкальнай отделениетын аҕыйах сыл, үөрэнэн, ого эрдэҕиттэн ымыы оҥостубут баҕа санаата туолан, музыка учуутала буолбута. Үөрэҕин бүтэрбиттэн уонча сыл иһигэр, сыраласт үлэ хайаан да ситиһиилээх буолар дьэ чэ маныаҕа холобур, ол курдук, 1994 сыллаахха Одьулууҥҥа ыытыллыбыт «Алаас сибэккилэрэ» ырыа конкурсугар кини үөрэтэр оҕолоругтан хабах оҕо кыттыбытыттан сороҕоро дипломант, лауреат аатын ылары ситиспиттэрэ. Аасыыт сэрэ Дьокуускайга ыытыллыбыт үөрэнээччилэр «Поларное звездная ырыа республикатааҕы телевизионнай конкурсугар Гарик Петровтыын дипломант, «Хоровчулар бэһиэрэбилэр» бириис хаһыллыынан буолбута. Аня Федорова бу конкурска ситиһиилээхтик кыттыбыта, Вика Федорова лауреат аатын ылбыта, оттон Вера Протодьяконова онна бу конкурс полуфиналыгар ситиһиилээхтик ыллаан турар.

Любовь Юрьевна дьарыктыыр оҕолоругтан Алена Сивцева, Аня Трофимова, Наркйя Кривошапкина, Вика Федорова уонна Галина Сивцева Дьокуускайдааҕы Музыка үрдүк оскуолатыгар үөрэнэ сылдьаллар. Костя Иванов, Лида Назарова Дьокуускайдааҕы педучилище музыкальнай отделениетыгар, Люда Макарова культура колледжыгар ситиһиилээхтик үөрэнэллэр.

—Мин ырыаҕа, музыкаҕа сыстаҕас, баҕалаах оҕолору бэйэлэрин дьарыктыы сатыыбын. Оҕолору кытта үлэлииргэ хас биирдии оҕо уйулҕатын үчүгэйдик сатыыбын. Мин санаабар, оҕо ураа туох эрэ дьоҕурдаах, ону уһугуннарыахха, сайыннарыахха наада. Оҕо иллиэн бэрэрэр-бэрэрбит кэмпэрээх, оччо бэйэтин баҕатынан иилэхэ дьиэбэр хайаан баҕарар кэлэр, ону мин күүс буолуум, кинилэр буолуум үөрэнэр дьарыктыыбын,—диир учуутал.

Е. ЕГОРОВА,
улуустааҕы үөрэх управлениетын специалиһа.

Эҕэрдэлиибит!

Аан дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕын, 6-с гвардейскай танковай армия ветеранын, педагогическай үлэ ветеранын, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕун ТЮЛЮСЕЕВ Василий Гаврильевиһы 75 сааһын туолбут үбүлүөйүнэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит.

Баҕарабыт дьолу, чэгиэн доруобуйаны, оҕолоргун, сиэннэргин кытта бииргэ үөрүү-көтүү дьиэлээх олохтоох олороргор.

Улуустааҕы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюзун уокуома, Хайахсыт орто оскуолатын коллектива.

x x x

Убаастабыллаах сахаларга улуустааҕы үөрэх управлениетыгар уһун сылларга, үөрэх сайдыытыгар дьоһун кылааттаах, педагогическай үлэ ветеранын, норуот үөрэҕириитин туйгунун, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕун Григорий Яковлевич ГРИГОРЬЕВЫ 70 сааһын туолбутунан ис сүрэхтэн эҕэрдэлиибит.

Улуустааҕы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюзун уокуома.

МАХТАНАБЫТ

Аасыыт кыһын олорор дьиэбит уокка умайан кырдьар саастарбытыгар алдьархайга түбэспит буолбуппутугар сүргэбитин көтөхпүт, эй-санаа уонна уһугуттан буолбут киһи ылларбытыгар, чугас дьоммутугар, биһиги үлэлээбит дьонноорбутугар, доҕотторбутугар, Чурапчытааҕы, Диринтээҕи уоттан быһыыр уларытар үлэһиттэригэр. Хоптоно нэһилиэгин дьаһалтатыгар (Нестеров Г. Н., Платонов Н. П., Карпов Н. Н.), кырдьаҕастарын сэбиэтигэр (Дмитриев Н. С.), Диринтээҕи орто оскуола (Сидорова Е. С., Никонов А. А.) уонна балыыһа (Илларионова А. Н., Иванова А. А.) коллективтарыгар, «Аргыс» страховой компания филиалыгар (Антипина А. А.), Чапаев нэһилиэгин дьаһалтатыгар (Карпович А. М., Маркин В. В., Дириҥҥээҕи «Олукх АП (Осипов П. Н.), «Чурапчыагрострой» АО (Павлов Н. К.), аймахтарбытыгар ис сүрэхпититтэн махтанабыт.

Барыгытын кэлэр ньир 1998 сылынан эҕэрдэлиибит. Чэгиэн доруобуйаны, дьолу-соргуну, мааныы олоххо кэл кыһыаххо да кэлбэтигэр баҕарабыт.

Даниловтар дьиэ кэргэттэрэ.

Дирин бөһ.

Сахаа ветераныгар олдообута, олохтооҕун үлэ ветерана, ытыктабыллаах кийиитпит, эбэбит

МАКАРОВА Ирина Афанасьевна

уһун ыарахан ыарыыттан ахсынньы 25 күнүгэр 80 сааһыгар өлбүт түбэлтэтинэн, дириҥник курутуйан туран, бары аймахтарбытыгар, уолаттыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Уола, кыргыттара, кийиитэ, сиэннэрэ.

Кутурҕаннарын тэҥҥэ үллэстэллэр:

—Быһыылаах Ирина Афанасьевна өлбүтүнэн дьаһалта кассирыгар Федорова Мария Федоровнаҕа, «Хайахсыт» бааһынай хаһаайыстыбатын үлэһиттэригэр Федоров Василий Егоровичка уонна Макарова Параскева Дмитриевнаҕа, улуустааҕы инспекция специалистарыгар Федорова Евдокия Егоровнаҕа, сиэннэригэр Хайахсыт нэһилиэгин дьаһалтата, «Туора Күөл» бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциацията.

Хатылы олохтооҕо

СИДОРОВ Алексей Алексеевич

ахсынньы 20 күнүгэр олор сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, бары аймахтарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Эдьиийдэрэ, күтүөттэрэ, саҥаһа, аймахтара.

Кутурҕаннарын тэҥҥэ үллэстэллэр:

—Эдэрчээн бэйэлэн үлэһитигэр Доргуйурова Любовь Николаевнаҕа улуустааҕы почтовай сибээс уаслия коллектива.

12 оҕо аҕата, 23 сиэн эһэтэ, колхознай-совхознай тутуу ветерана, Чакыр нэһилиэгин олохтооҕо

АЛЕКСЕЕВ Николай Дмитриевич

уһун ыарахан ыарыыттан ахсынньы 25 күнүгэр олох туораабытын, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, уола, кыргыттара, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, Чакыр нэһилиэгин дьаһалтата, кырдьаҕастарын сэбиэтэ.

Кутурҕаннарын тэҥҥэ үллэстэллэр:

—Кэргэннэригэр сиэннэригэр, Герой-ийэ Алексеева Анастасия Васильевнаҕа, оҕолоругар, күтүөттэригэр, сиэннэригэр Чакыртан Алексеевтар, Васильевтар, Мугудайтан Толстоуховтар, Тыайттан Анна Алтанцыттан Адамовтар, Чурапчыттан Алексеевтар.

Кыайыы аһыбыт, эбэбит, хос эбэбит, тыыл, үлэ ветерана, Дирин бөһүөлэгин олохтооҕо

ПЛАТОНОВА Татьяна Васильевна

80 сааһыгар ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, уолаттыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Кыыһа, уолаттара, кийиитэ, сиэннэрэ, 12 сиэнэ, 4 хос сиэнэ.

Кутурҕаннарын тэҥҥэ үллэстэллэр:

—Уолугар улуустааҕы ис дьыала отделын следственнай отделениетын начальнигар Платонов Константин Егоровичка ис дьыала отделын коллектива.

—Уолугар Платонов Николай Егоровичка, кэргэнигэр оскуола учууталыгар Федот Дмитриевичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чугас аймахтарыгар Хоптого нэһилиэгин дьаһалтата, кырдьаҕастарын сэбиэтэ.

—Уолугар Константин Егоровичка, кини дьиэ кэргэнигэр Чурапчыттан ыаллара табаарыстара Саввиновтар, Посельскайдар.

Болугур нэһилиэгин олохтооҕо

СИДОРОВ Михаил Михайлович

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тэҥҥэ үллэстэллэр:

—Кыыһыгар Галина, күтүөтүгэр Гошаҕа, сиэнигэр Колинаҕа Чурапчы орто оскуолатын 1991 с. Гошаны кытта бииргэ үөрэнэн бүтэрбит табаарыстара.

—Уолугар Валерийга бииргэ үлэлиир табаарыстара.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 36 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21 332, отделы—21-365, общий—21-505.

Учредители (соучредители) газеты: Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем—1 усл. п. лист, на 4-х страницах.

Автор суруйар этиилэр сааһа редакция көрүүтүнэн маннык сөп түбэһэр буолбаттар. Суруйуу ыһыллар чахчылар, а оҕустарахтарыгар аахар эппиэтин автор түс бэйэтэ тутар.

Чурапчинская улусная типография, Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат», с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 36 «а». ЗАКАЗ №№ 152—153. Подписано в печать 26. 12. 97. г. Тираж 1900.